

Önkormányzatok költségvetése, 2006–2017

Kiemelkedő az erdélyi önkormányzatok jövedelme

2008 és 2017 között a romániai önkormányzatok bevétele nominális értéken 44, reálértéken 6%-kal nőtt. 2017-ben a jövedelmek 42%-a származott saját bevételekből, 55%-a megyei és országos visszaosztásokból, 3%-a pedig uniós forrásokból.

Az erdélyi önkormányzatok átlagos, egy főre eső összbevétele magasabb, mint a többi romániai nagyrégióban, leszámítva a fővárosi régiót. Ugyanakkor Erdélyben az önkormányzatok jövedelme az országos átlag felett bővült az elmúlt években. 2015–2017 között az erdélyi községek uniós forrásokból származó, egy főre jutó jövedelme 51%-kal meghaladja az országos átlagot.

Erdélyen belül a partiumi és a székelyföldi városoknak volt a legnagyobb egy főre eső bevétele 2015–2017 között, a községek esetében Bánság és Dél-Erdély jár az élen.

1. Az önkormányzatok bevételének összetétele

Az önkormányzatoknak több forrásból származnak a jövedelmeik. Jelentős különbségek vannak a helyi (városi és községi), illetve a megyei önkormányzatok között a jövedelmek nagysága és összetétele szerint is. Ha összesítve nézünk minden önkormányzatot, az áfából visszaosztott jövedelmek teszik ki a legnagyobb hányadot, több mint egyharmadát a bevételeknek (az elemzett periódusban 36,4%-ot). A jövedelemadóból származó bevételek 30% fölötti értéket, a helyi adókból jövő összegek (ingatlan-, gépkocsiadó stb.) átlagosan 16%-ot tesznek ki. A maradék jövedelem állami szubvenciókból (átlagosan 11%), uniós forrásokból (4,2%) és egyéb forrásokból (1,5%) származik.

Elemzésünkben három kategóriába vontuk össze a bevételeket: a saját, a visszaosztott és az uniós jövedelmek értékét és változását követjük nyomon.

Fontos megemlíteni, hogy a helyben begyűjtött **jövedelemadó** egy visszaosztási mechanizmuson megy keresztül. Egy része a helyi önkormányzatnál marad, másik része a megyei önkormányzathoz kerül, és a harmadik részét visszaosztják a megyén belüli települések és a megyei önkormányzat között. A jövedelemadóból származó bevételek helyben maradt hányada és az önkormányzatok helyi forrásokból származó jövedelmei (ingatlan-, gépkocsiadó stb.) együtt teszik ki az **önkormányzatok saját jövedelmét**.

Az áfából, a jövedelemadó visszaosztásából, a szubvenciókból és egyéb forrásokból származó bevételeket a **visszaosztott bevételek** alá vontuk egybe.

Európai uniós források 2011-től vannak külön tételként közölve, előtte az egyéb jövedelmek kategóriába voltak besorolva.

A jövedelmek változásának elemzéséhez a bevételek nominális értékéből indultunk ki. A **nominális érték** az egyes évek szerint közölt nyers, lejtben kifejezett érték. Ezt a fogyasztói árindexszel korrigáltuk (az infláció hatásának kiszűrésére), és az elemzést a 2017-es szinten számolt **reálértéken** végeztük.

A helyi és megyei önkormányzatok bevételeinek összetétele a következő táblázatban látható. Az elemzéshez felhasznált adatok forrása a Regionális Fejlesztési és Közigazgatási Minisztérium honlapján közzétett adatfájlok.¹

Az önkormányzati jövedelmek csoportosítása

Évek	Forrás	Román elnevezés	Magyar elnevezés	Arány 2006–2017 (%)	Jövedelem- kategória
2006–2017		Venituri ale administrațiilor locale (nepublicat, calculat)	Az önkormányzatok helyi adókból származó jövedelmei (ingatlan-, gépkocsiadó stb.)	16,3%	Saját bevételek (40,3%)
2006–2017	Jövedelem-adóból	Cote defalcate din impozitul pe venit	Helyi önkormányzatok: a jövedelemadó helyben maradt hányada ² Megyei önkormányzatok: a jövedelemadó első körben ide csoportosított része	24%	
2006–2017	Din impozit pe venit	Sume alocate din cotele defalcate din impozitul pe venit pentru echilibrarea bugetelor locale	A jövedelemadó megyén belül visszaosztott hányada a helyi költségvetések kiegyensúlyozására	6,6%	
2006–2017	Áfából visszaosztott	- pentru finanțarea cheltuielilor descentralizate	- a decentralizált költségek finanszírozására (tanügy, egészségügy, szociális kiadások)	27,5%	Visszaosztott bevételek (55,5%)
2006–2007		- pentru sistemele centralizate de producere și distribuție a energiei termice	- hőenergia-termelésre és -elosztásra (2007-ig, utána a szubvenciók között)	0,2%	
2006–2017		- pentru drumuri	- utakra	1,3%	
2006–2017		- pentru echilibrarea bugetelor locale	- a helyi önkormányzatok költségvetésének kiegyensúlyozására	6,8%	
2006–2011		- pentru finanțarea programului de dezvoltare a infrastructurii și a bazelor sportive din spațiul rural	- a vidéki infrastruktúra és sportlétesítmények fejlesztésére (2011-ig)	0,6%	
2016–2017		- pentru finanțarea învățământului particular sau confesional acreditat	- magán- és felekezeti oktatás támogatására (új, 2016-tól)	0,03%	
2007–2017		Subvenții	Állami szubvenciók és különféle támogatások (pl. PNDR)	11%	Uniós források (4,2%)
2006–2017		Alte venituri	Egyéb bevételek	1,5%	
2010–2017		Sume primite de la UE/alți donatori în contul plăților efectuate și prefinanțări	Európai uniós források	4,2%	

Először az összes önkormányzat bevételeinek az alakulását mutatjuk be. Ezután a megyei, városi és községi önkormányzatok jövedelmeit elemezzük. Majd az erdélyi régióra fókuszálunk, és a helyi önkormányzatok közötti regionális különbségeket részletezzük. Legvégül néhány fontosabb magyarlakta város és község adatait mutatjuk be.

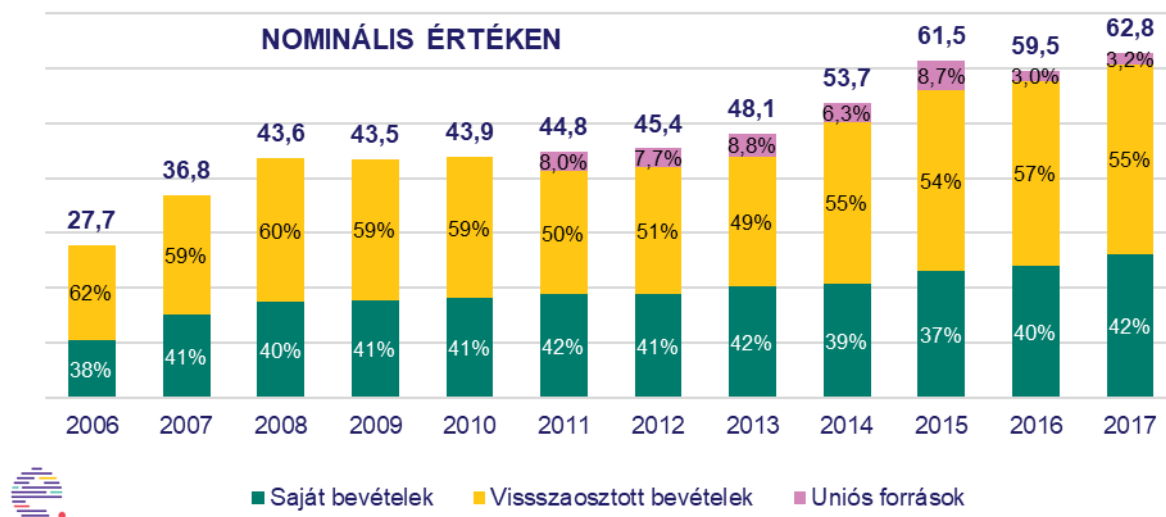
¹ http://www.dpfbf.mdrap.ro/sit_ven_si_chelt_uat.html, letöltve 2018.10.01.

² Lásd a 2006/273-as törvényt, ami a jövedelemadó szétosztását szabályozza 2017-ig. A szétosztás során használt hányadosokat változtatták 2011-ben és 2012-ben. Eszerint 2012-től 2017-ig (Bukarest kivételével) 41,75% (2006-ban 47%) maradt a helyi (városi vagy községi) önkormányzatoknál, 11,25% (2006: 13%) került a megyei önkormányzatokhoz, 18,5%-ot (2006: 22%) megyén belül összesítették és visszaosztottak ugyancsak a megyében levő önkormányzatok között.

2. Az önkormányzatok bevételeinek alakulása országos szinten

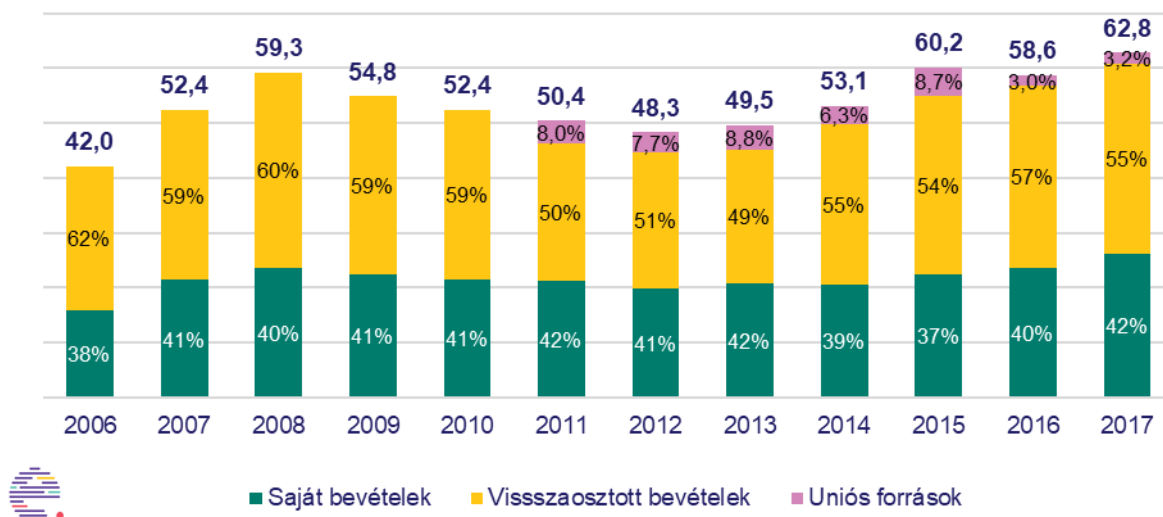
2017-ben a helyi és megyei önkormányzatok összbevétele 62,8 milliárd lejt tett ki. Ennek 42%-a származik saját bevételekből, 55%-a visszaosztott jövedelem és 3,2%-a származik uniós forrásokból.

A megyei és helyi önkormányzatok összbevételeinek alakulása
2006–2017 között (milliárd lejt) – bevételkategoróriák szerint (%)

2006 és 2017 között a helyi és megyei önkormányzatok bevételei több mint kétszeresére növekedtek. Ahhoz, hogy valós képünk legyen a bevételek alakulásáról, az infláció hatását is figyelembe kell vennünk. Ezért a közölt, nyers adatokat a fogyasztói árindexszel korrigáltuk és a továbbiakban az adatokat 2017-es szinten számolt reálértéken közöljük.

A megyei és helyi önkormányzatok összbevételeinek alakulása
2006–2017 között (milliárd lejt) – REÁLÉRTÉKEN (2017-es árakon)

Eszerint 2006 és 2017 között reálértéken számolva a jövedelmek közel 50%-kal nőttek. **A válság előtti 2008-as csúchoz viszonyítva az önkormányzatok reáljövedelme 10 év alatt csupán 6%-kal nőtt.** A reálértéken számolt bevételek 2009 és 2012 között folyamatosan csökkentek, ezután 2015-ben haladták meg először a 2008-as értéket. 2016-ban, egy kisebb visszaesés után, újabb növekedés következett.

2006 és 2010 között (az uniós források feltüntetéséig) a saját és a visszaosztott bevételek aránya megközelítőleg 40% a 60%-hoz volt. Az uniós források 2011 és 2015 között átlag 8%-át tették ki a bevételeknek, ezután ezek részesedése 3% körüli értékre esett vissza.

3. A megyei, városi és községi önkormányzatok bevételeinek alakulása

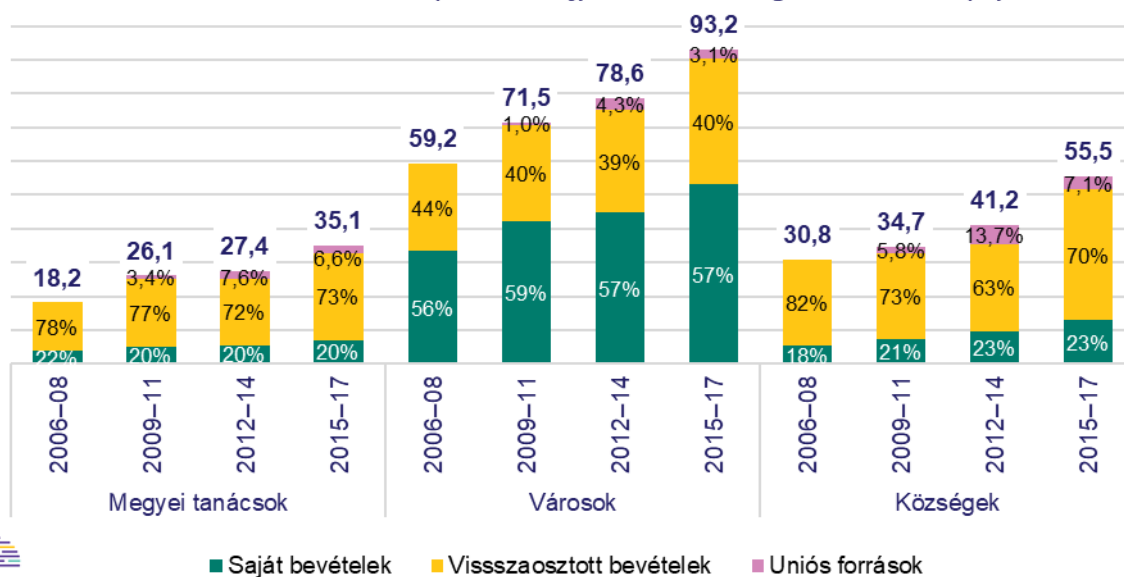
A 2015–2017 közötti időszakban a megyei tanácsok bevételeinek részesedése az összes önkormányzati bevételből 19%-ot tett ki. A városok részesedése 51%, a községek pedig 30%.

A megyék és a községek esetében a saját bevételek kisebb részt tesznek ki. A községek esetében ezek aránya és reálértéke is jelentősen növekedett az elmúlt 12 évben. 2006–2008 között a saját bevételek aránya a községek esetében 18% volt, ez 23%-ra növekedett a 2015–2017-es periódusra.

A városok esetében a saját bevételek aránya jelentősen nagyobb, meghaladja az 50%-ot. Ez annak köszönhető, hogy a jövedelemadó nagy része városi környezetben termelődik, és ennek egy része helyben marad, a másik részét pedig szétosztják a megyén belül. A redistribúciós képlet megyén belül a városoktól a községek felé irányítja az erőforrások jelentős részét, mivel az utóbbiak ezen bevételek nélkül működésképtelenek lennének.

Az uniós források leginkább a községi önkormányzatok esetében képeznek jelentős tételt. A 2012 és 2014 közötti időszakban a községek jövedelmének 13,8%-át tették ki. A visszaesés 2015 után mindhárom adminisztratív típust érintette, de leginkább a községi önkormányzatok esetében jelentett nagyobb érvágást.

**A megyei, városi és községi önkormányzatok bevételeinek alakulása
2006–2017 között (milliárd lej) – bevételkategóriák szerint (%)**

A megyei és községi önkormányzatok saját és összbevételének alakulását összehasonlítottuk a központi költségvetés bevételének változásával.³ A központi költségvetés 2015–2017-es évekbeli bevétele reálértéken 16%-kal emelkedett a 2006–2008-as időszakhoz viszonyítva. Ezt jelentősen meghaladja a megyei és községi önkormányzatok bevételének változása. A megyei bevételek 34%-kal, a községek 25%-kal nőttek reálértéken számolva.

A községek esetében kiugró a saját jövedelmek 65%-os növekedése a 2006–2008-as időszakhoz viszonyítva. Ez egyaránt származik a saját bevételek növekedéséből (pl. helyi adók) és a jövedelemadó helyben maradt részének emelkedéséből (nem a helyben maradt jövedelem hányada változott, hanem több helyi jövedelemadót gyűjtöttek be a községek). A városok esetében a saját és az összjövedelmek is csak 10%-kal növekedtek ebben a periódusban.

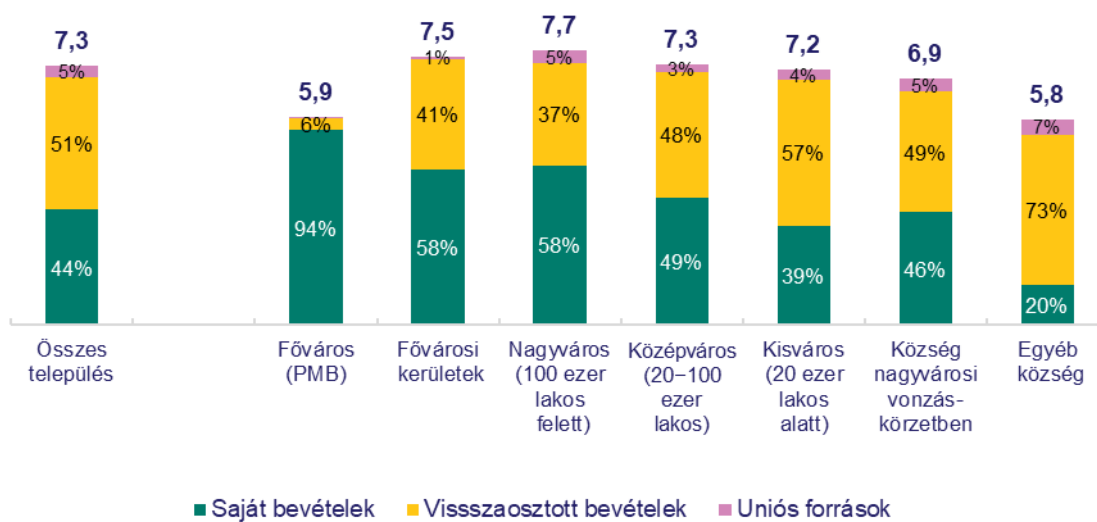

A helyi önkormányzatok 2015–2017-es **egy főre eső**⁴ bevételei lehetővé teszik az egyes településtípusok összehasonlítását, illetve a regionális különbségek bemutatását.

³ Ennek forrása az Eurostat gov_10a_main_1 táblázata (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/data/database>, 2017.10.05.), a Central government/Total general government revenue tétel. Ezt a fogyasztói árindexszel súlyoztuk.

⁴ A reálértéken számolt jövedelmeket a 2011-es népszámláláskor rögzített lakosságszámhoz viszonyítottuk.

**A helyi önkormányzatok EGY FŐRE ESŐ bevétele 2015–2017 között
településtípusok és -kategóriák szerint
(reálértéken, 2017-es árakon – 1000 lej/fő)**

Bukarest esetében külön költségvetése van a hat kerületnek és a főpolgármesteri hivatalnak (PMB), ugyanakkor Bukarestnek nincs megyei költségvetése. A teljes bukaresti egy főre eső önkormányzati bevétel így ebben az időszakban 13 ezer lej, ami jóval az országos átlag fölött van.

Jelentős különbségek figyelhetők meg a városok mérete szerint. A nagyvárosok saját jövedelmének aránya közel 20%-ponttal magasabb a kisvárosok esetében található értéknél. A saját, egy főre eső jövedelmek abszolút értéke szerint a különbségek még markánsabbak. A nagyvárosok esetén ez 4480 lej, ami 60%-kal haladja meg a kisvárosok 2800 lejes értékét. Ugyanakkor az egy főre eső összjövedelmek is magasabbak az előbbi kategória esetében, de a kiegyenlítések miatt itt a különbség csak 7,3%. Tehát kimutatható egy erőforrás-átcsoportosítás a nagyvárosok felől a kisvárosok felé is.

A községek esetében két kategóriát alakítottunk ki. A **nagyvárosok vonzaskörzetében levő községekhez** a 21 országos és regionális növekedési pólus⁵ vonzaskörzetében található községeket soroltuk be. **A nagyvárosi községek esetében (relatív jó) gazdasági helyzetük tükröződik a saját önkormányzati bevételeik nagyságában is.** A bevételek összetételét tekintve hasonlítanak a középvárosokhoz, bevételeik nagysága pedig megközelíti a kisvárosokét. **A nagyvárosok vonzaskörzetén kívüli községek esetében a visszaosztott jövedelmek aránya 73% körüli.** Ezekre a községekre jellemző a nagyon nagy mértékű függés a megyei és országos visszaosztásoktól.

⁵ Ezek: Bukarest, Arad, Bákó, Brăila, Brassó, Craiova, Déva, Galac, Iași, Kolozsvár, Konstanca, Marosvásárhely, Nagybánya, Nagyszeben, Nagyvárád, Pitești, Ploiești, Râmnicu Vâlcea, Suceava, Szatmárnémeti, Temesvár.

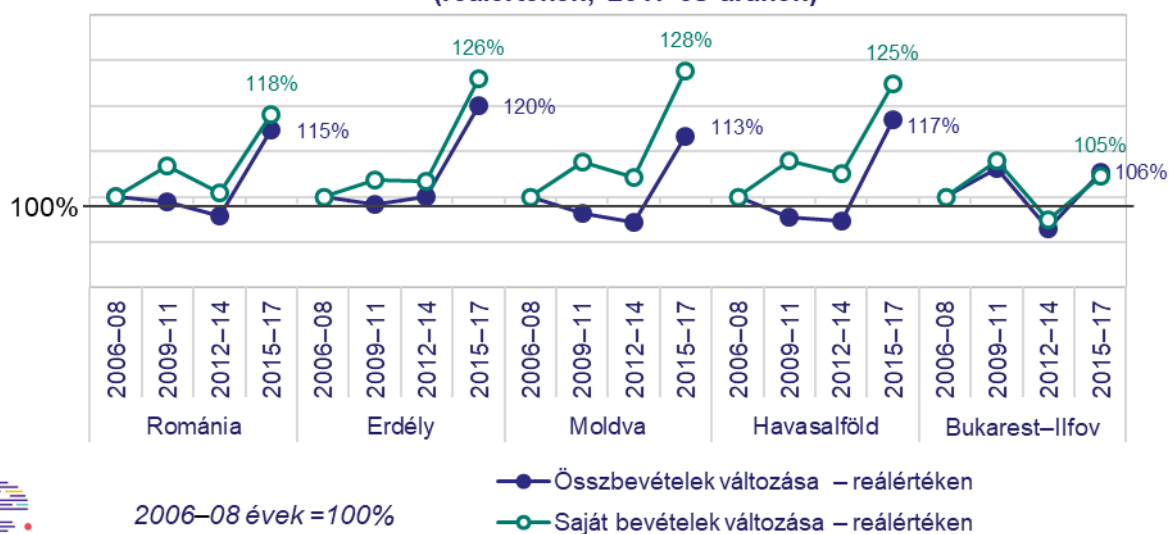

4. Regionális különbségek a helyi önkormányzatok bevételeinek alakulásában

Az erdélyi helyi önkormányzatok jövedelmei az országos átlagnál nagyobb mértékben növekedtek az elmúlt években. Románia szintjén a települési önkormányzatok összbevétele 15%-kal emelkedett a 2006–2008-as és a 2015–2017-es periódusok között, a saját bevételek átlagosan 18%-kal nőttek reálértéken számítva. Erdélyben az összbevételek 20%-kal, a saját bevételek pedig 26%-kal bővültek. A legkisebb növekedés a Bukarest-Ilfov régióban figyelhető meg.

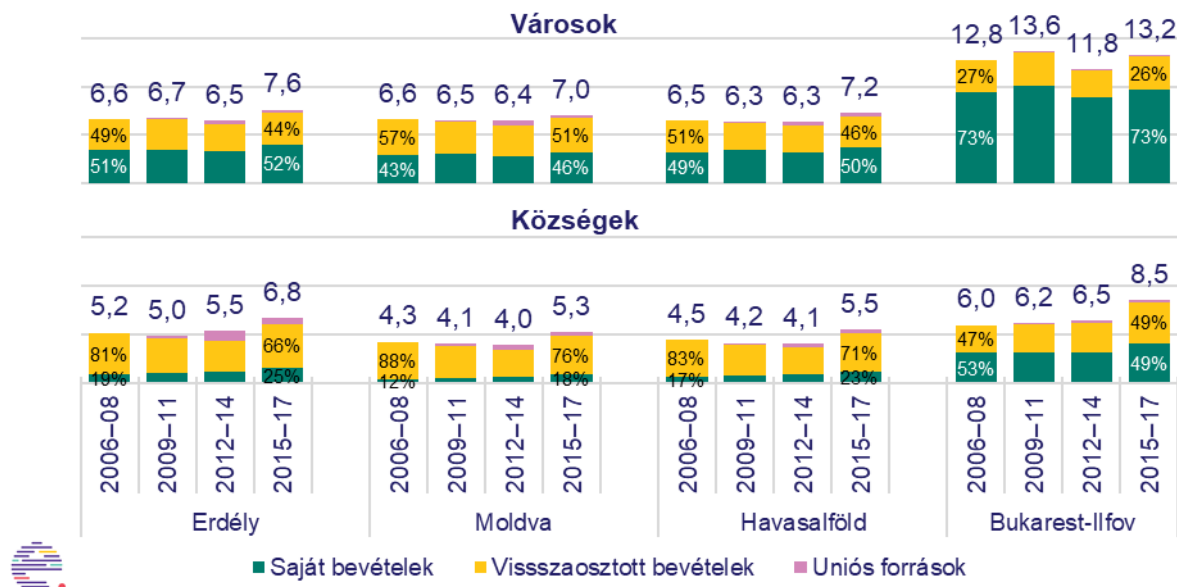
Bukarest-Ilfov régiót leszámítva, Erdélyben a legmagasabbak az egy főre eső önkormányzati bevételek mind a városok, mind a községek esetén. A különbségek a községek esetében a leginkább jelentősek. Az erdélyi községek egy főre eső összjövedelme 2015–2017 között 28%-kal magasabb a moldvai értéknél. Ugyanakkor az erdélyi községek saját jövedelme 2015–2017 között 25%-ot tesz ki, míg a moldvai községek esetén ez csak 18%, az országos átlag pedig 23%. Az uniós források lehívásában is az erdélyi községek járnak az élen. **Az egy főre eső uniós forrásból származó bevételek az erdélyi községekben 51%-kal haladják meg az országos értéket.**

A helyi önkormányzatok bevételeinek alakulása a 2006–2008-as időszakhoz viszonyítva a romániai nagyrégiókban (reálértéken, 2017-es árakon)

Mindegyik régióban a községek bevételeinek növekedése nagyobb a városokénál. Bukarest-Ilfov régiót leszámítva, a községek saját jövedelmeinek aránya is növekedett az évek során.

**A helyi önkormányzatok EGY FŐRE ESŐ bevételének alakulása
2006–2017 között a romániai nagyrégiókban
(reálértéken, 2017-es árakon – 1000 lej/fő)**

Az Erdélyen belüli regionális⁶ különbségeket vizsgálva megfigyelhető, hogy **a partiumi és a székelyföldi városoknak van a legnagyobb egy főre eső bevétele 2015–2017 között.** Egyedül az észak-erdélyi városok egy főre eső jövedelme nem éri el az országos átlagot.

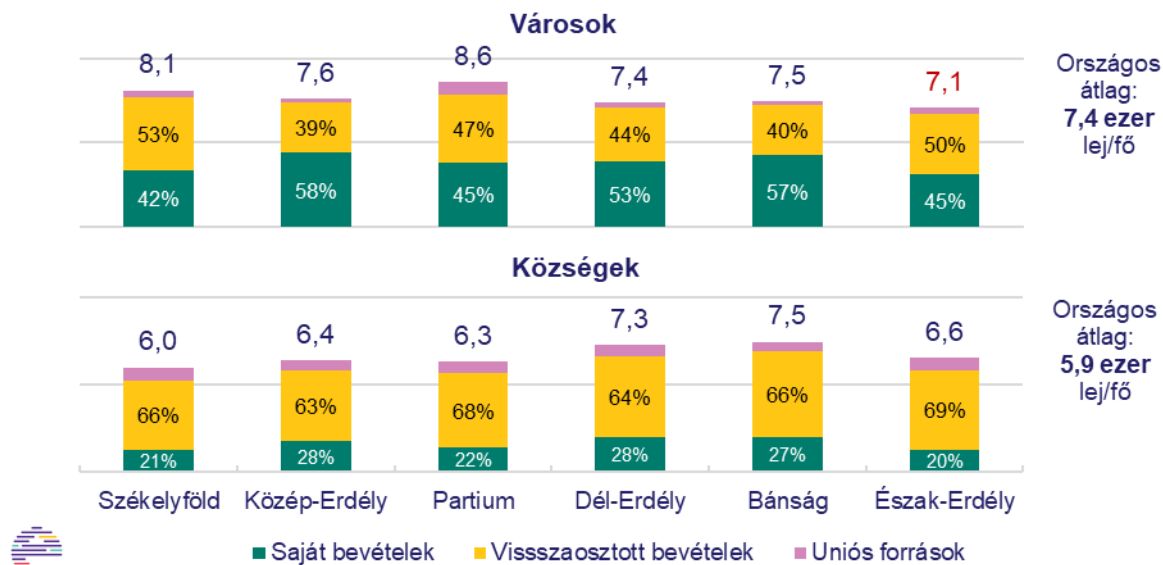
A községek esetében Bánság és Dél-Erdély jár az élen. Székelyföld az utolsó, az országos átlag körüli értékkel. **Az egy főre eső uniós forrásokból származó jövedelem viszont Székelyföldön és Észak-Erdélyben a legmagasabb.**

A saját bevételek súlya a közép-erdélyi, a bánsági és a dél-erdélyi önkormányzatok körében kiemelkedő.

⁶ Erdélyi régiók: Székelyföld (Hargita és Kovászna megye); Közép-Erdély (Kolozs és Maros); Partium (Bihar, Szatmár és Szilágy); Dél-Erdély (Brassó, Fehér, Hunyad és Szeben); Bánság (Arad, Krassó-Szörény és Temes); Észak-Erdély (Beszterce-Naszód és Máramaros).

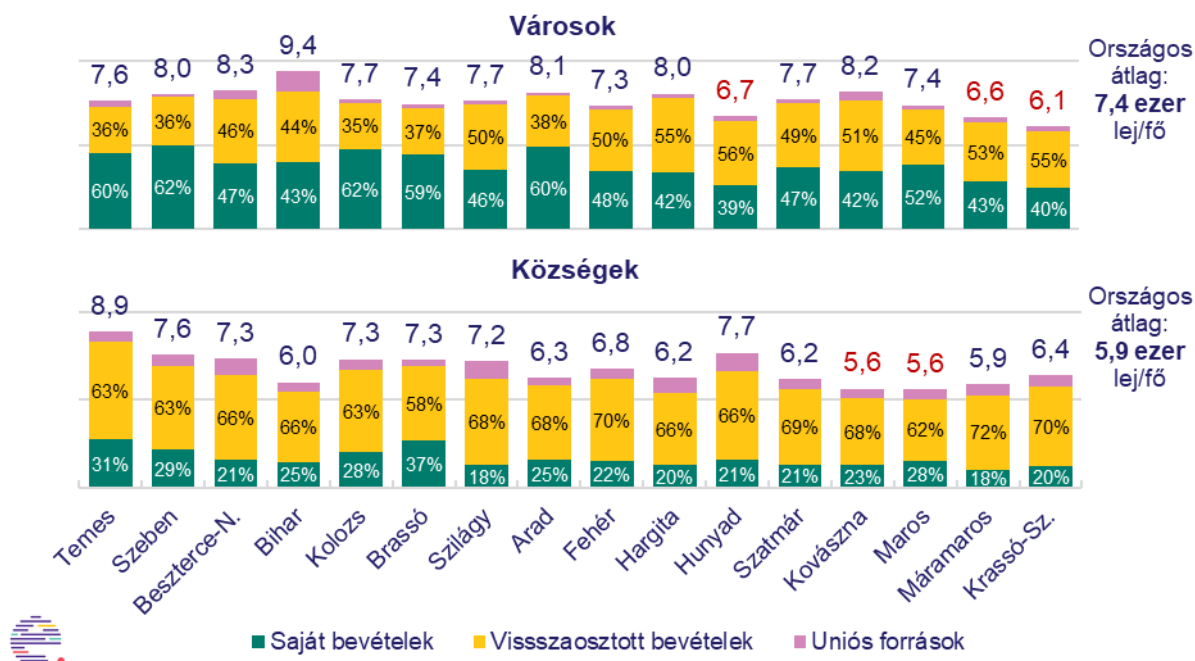
**A helyi önkormányzatok EGY FŐRE ESŐ bevételeinek összetétele
a 2015–2017-es periódusban az erdélyi régiókban
(reálértéken, 2017-es árakon – 1000 lej/fő)**

Három kivétellel, **a legtöbb erdélyi megye városi önkormányzatainak átlagos, egy főre eső jövedelme 2015–2017 között az országos átlag fölött van.** Bihar megye városai teljesítenek a legjobban, a leggyengébben pedig Máramaros és Krassó-Szörény városi önkormányzatai. Ez utóbbiak az egy főre eső saját jövedelem tekintetében is az utolsók. A legnagyobb egy főre eső saját jövedelemből Arad és Szeben megye városai gazdálkodnak. Az uniós források súlya Bihar megye esetében a legnagyobb, nagyon alacsony viszont Szeben, Arad és Fehér megye esetén.

Az erdélyi községek esetében a megyei sorrend teljesen más, a városokétól különböző képet mutat. A rangsort Temes megye vezeti, az utolsó helyeken Kovászna és Maros megye található. Saját bevételek tekintetében ugyancsak Temes megye van az első helyen, ezután következik Brassó. Ebben a két megyében a községek egy főre eső saját bevétele az országos átlag kétszerese körül van. A másik végleten találjuk Máramaros, Krassó-Szörény, Kovászna, Hargita és Szilágy megyét. Ezek a megyék az egy főre eső saját bevételeik szerint az országos átlag alatt helyezkednek el. Az uniós források lehívása tekintetében Hunyad, Hargita, Szilágy és Beszterce-Naszód megye falusi önkormányzatai voltak a legsikeresebbek. Ezen megyék községei számára az uniós források átlagban 13-14%-ot jelentettek az összes bevételből 2015–2017 között. A Brassó és Arad megyei községekről mondható el a legkevésbé, hogy uniós forrásokkal egészítették ki az egyéb jövedelmeiket.

**A helyi önkormányzatok EGY FŐRE ESŐ bevételeinek összetétele
a 2015–2017-es periódusban az erdélyi megyékben
(reálértéken, 2017-es árakon – 1000 lej/fő)**

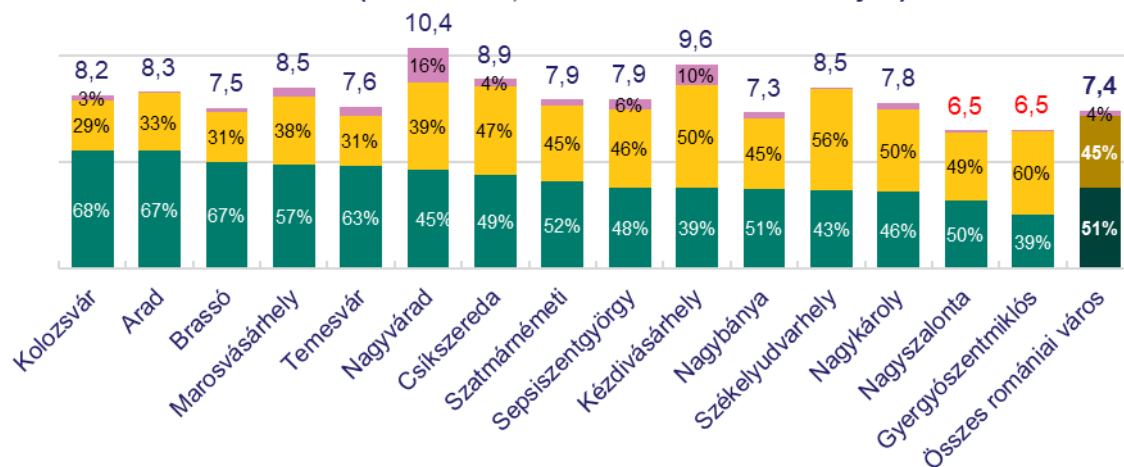
(csökkenő sorrendben a megyén belüli átlagos egy főre eső helyi önkormányzati bevétel szerint)

5. Néhány fontosabb város és község önkormányzati bevételeinek alakulása

A legfontosabb magyarlakta városok önkormányzatának az egy főre jutó összbevételei tekintetében a legjobban teljesít Nagyvárad, Kézdivásárhely és Csíkszereda. Gyergyószentmiklós és Nagyszalonta kivételével, mindegyik elemzett város egy főre eső bevételei az országos városi átlag fölött helyezkedik el. Az egy főre eső saját jövedelem tekintetében az első helyeken Kolozsvár, Arad és Brassó található.

Nagyvárad és Kézdivásárhely esetében jelentős az uniós forrásokból származó jövedelem is. A nagyobb városok közül Brassó és Temesvár gyengébben teljesít, jövedelmeik növekedése az elmúlt években elmarad a többi nagyvároshoz képest.

**Az 10 ezer főnél nagyobb magyar lakosú városok
EGY FŐRE ESŐ bevétele a 2015–2017-es periódusban
(reálértéken, 2017-es árakon – 1000 lej/fő)**

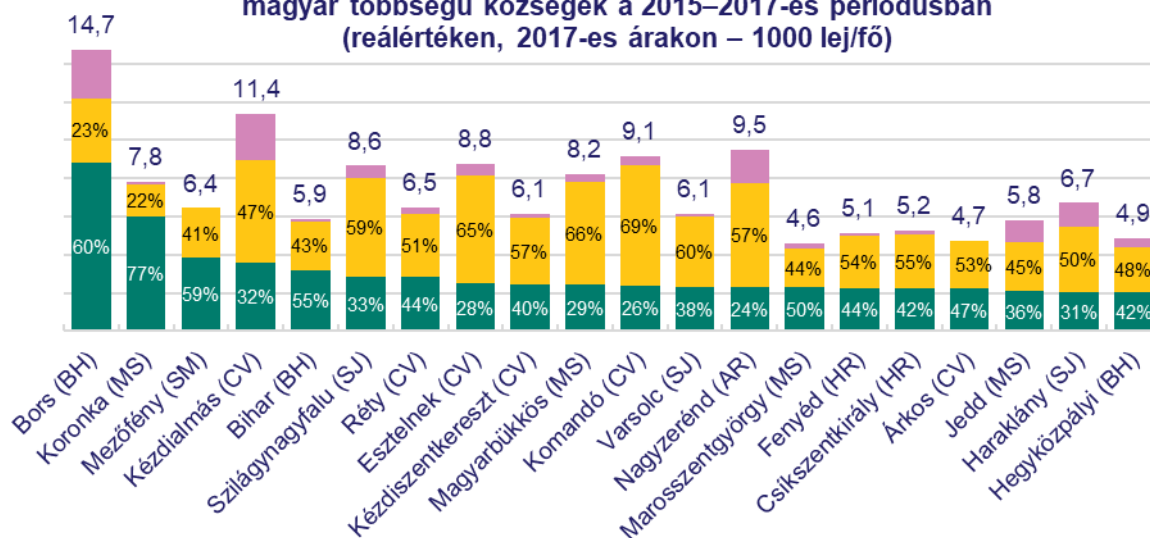

■ Saját bevételek ■ Vissszaosztott bevételek ■ Uniós források

(csökkenő sorrendben az egy főre eső saját jövedelem szerint)

Azon községek esetében, ahol a magyarok aránya 50% fölött van (a 2011-es népszámlálás szerint) a legnagyobb egy főre eső saját jövedelemmel rendelkeznek Bors, Koronka és Mezőfény települések. Ezeknél több esetben jelentős uniós bevételeket is találunk, ami még jobban megemeli ezen önkormányzatok összbevételeit.

**A legnagyobb egy főre eső SAJÁT jövedelemmel rendelkező
magyar többségű községek a 2015–2017-es periódusban
(reálértéken, 2017-es árakon – 1000 lej/fő)**

■ Saját bevételek ■ Vissszaosztott bevételek ■ Uniós források

(csökkenő sorrendben az egy főre eső saját jövedelem szerint)

Közzététel: 2019. február 21.

További információ: Csata István (csata.istvan@erdelystat.ro), Barna Gergő (barna.gergo@erdelystat.ro).

Korábbi Erdélystat közlemények és elemzések, módszertani leírások megtalálhatók a www.erdelystat.ro honlapon.

Előzetes igénylés után közleményeinket, elemzéseinket e-mailen elküldjük Önnek a megjelenés időpontjában. Ilyen igényét az info@erdelystat.ro e-mail címen jelezheti.